

امکان‌سنجی بومی‌سازی تجارب موفق جهانی توسعه پایدار شهری در ایران با شناخت چالش‌ها و موانع تحقق آن

نویسنده اول: علی امین^۱، نویسنده دوم: فاطمه فرودی^۲

۱- کارشناس ارشد رشته مطالعات معماری ایران، دانشگاه تهران- دانشکده معماری ali.amin@ut.ac.ir

۲- کارشناس ارشد رشته مدیریت شهری، دانشگاه تهران- دانشکده شهرسازی fatemeheforoudi@alumni.ut.ac.ir

چکیده

در حال حاضر یکی از مشکلات اکثر شهرهای ایران، رشد شهرنشینی و به تبع پیامدهایی چون حاشیه‌نشینی، افزایش بی‌رویه جمعیت شهرنشین، عدم پاسخگویی برخی از خدمات و کاربری‌ها در شهر، توزیع نامتناسب و ناسازگار کاربری‌ها، گسستگی بافت فیزیکی شهر، مسائل زیست‌محیطی، نابسامانی‌های سیمای شهر و ... بوده است و تنها راه برون‌رفت از این چالش‌ها، استفاده از اصول توسعه پایدار شهری به‌عنوان اساسی‌ترین و حیاتی‌ترین رویکرد پیش روی برنامه ریزان و طراحان شهری می‌باشد. با این دیدگاه هدف از انجام این پژوهش ارائه راهبردهایی برای برنامه‌ریزی در جهت ارتقا کیفیت توسعه شهری است که بتوان با استفاده از حداقل‌های موجود، حداکثرهایی مطلوب را در جهت ایجاد توسعه پایدار شهری در ایران به دست آورد. این پژوهش از نوع تحقیقات کیفی بوده و برای نیل به هدف در نظر گرفته‌شده از تجارب مدیریتی و اجرایی نمونه‌های موفق در سطح بین‌الملل و کشورهای توسعه‌یافته استفاده شده است. سعی شده است تا نمونه‌ها در کنار یکدیگر حوزه‌ی گسترده‌ای از مفاهیم پایداری را در برگیرند و هرکدام در یک حوزه‌ی پایداری قدرت بیشتری داشته باشند. مقایسه شاخص‌های توسعه پایدار شهری در کشورهای موردبررسی نشان می‌دهد که به‌رغم برخی تفاوت‌های ظاهری در تقسیم‌بندی‌ها، کلیت این شاخص‌ها در اکثر ارکان توسعه پایدار شهری، مشابه بوده و نقاط اشتراک زیادی دارند. در ادامه موانع و چالش‌های موجود در کاربری این تجارب در ایران مورد واکاوی قرار می‌گیرد و نهایتاً بر اساس این تجارب و راهکارهای رفع موانع، پیشنهادهایی در باب ضرورت و چگونگی تحقق توسعه پایدار شهری و راهبردهای رسیدن به توسعه پایدار در ایران پس از بومی‌سازی نتایج حاصل از واکاوی مورد پژوهی ارائه می‌شود. درنهایت پس از بررسی تجارب جهانی، مدل مفهومی اولیه تحقیق ارائه گردید. مدل به این موضوع اشاره می‌کند که برای دستیابی به توسعه پایدار شهری در ایران تأکید بر بعد مدیریت محلی و مشارکت است و مهم‌ترین مشکل ناپایداری شهری در ایران مشکلات قانونی می‌باشد. تحقیقت حاضر از نوع کاربردی و روش تحقیق آن توصیفی-تحلیلی بر پایه اسناد کتابخانه‌ای است.

کلیدواژگان: توسعه پایدار شهری، تجارب توسعه پایدار شهری، موانع تحقق، مدل توسعه پایدار شهری در ایران

۱- مقدمه

بحث توسعه پایدار و توجه جدی به مسائل زیست‌محیطی در دهه‌های پایانی قرن بیستم به‌طورجدی مطرح گردید که از بین آن‌ها می‌توان به کنفرانس سازمان ملل متحد در سال ۱۹۷۲ در استکهلم [۱] و کمیسیون براتلند در سال ۱۹۸۷ [۲] اشاره کرد. از جمله نتایج این کنفرانس‌ها زایش مفهیمی نظیر شهر پایدار و توسعه پایدار شهری بود. توسعه‌ی پایدار به معنای تلفیق اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی برای حداکثر سازی رفاه انسان فعلی بدون آسیب‌رسانی به توانایی نسل‌های بعدی برای برآوردن نیازهایشان است [۳]. شهر پایدار یک جانشین معقول برای شهرسازی مخرب قرن ۲۰ است و در آن پایداری زیست‌محیطی (با هدف قرار دادن تعادل اکولوژیک) در کنار پایداری اجتماعی (با هدف برقراری عدالت اجتماعی) و پایداری اقتصادی (با هدف فراهم‌سازی زمینه‌ای برای بقای اقتصادی) وجود دارد.